

Monitoring amfibie- en visfauna Zuidholland landschap 2021

- *Diefdijk
- *Poel eendekooi de Zouwe
- *Uiterwaard Achthoven
- *Zouweboezem
- *Polder Achthoven

2021

André van den Berg
en
Piet Huitema

Stichting Zuid-Hollands Landschap
Regio Veenweiden Vijfheerenlanden

Stichting Ravon:
Reptielen Amfibieën Vissen
Onderzoek Nederland

Inhoudsopgave:

Samenvatting.....	3
Resultaten	
Diefdijk.....	4
Uiterwaard Achthoven.....	8
Zouweboezem.....	8
Polder Achthoven.....	9
Bijlage: Ondersteuning visfauna Zouweboezem.....	10
Poelenkaart Diefdijk.....	11
Poelenkaart Zouweboezem en Achthoven.....	12

Samenvatting

Volgens afspraak gaat deze monitoring in de eerste plaats over de Natura-2000 soort kamsalamander en worden andere soorten zoveel mogelijk mee geïnventariseerd.

Tijdens het zoeken naar eitjes dit voorjaar, hadden we te maken met een overmatige groei van flapalgen. Het gevolg hiervan was dat er minder eitjes op submerse waterplanten werden afgezet. Dat belemmerde de algehele plantengroei en verstoorde de embryonale ontwikkeling van de larven. Omdat dit algen euvel in veel wateren waarneembaar was heeft het waarschijnlijk te maken met overmatige stikstof deposities vanuit de agrarische sector en met klimaatsverandering.

Verder waren een flink aantal poelen afgegraasd door ganzen, die veel plantenmateriaal wat ze lostrokken en niet opaten als drijfeilandjes in de poelen achterlieten, waardoor de lichtinval behoorlijk werd belemmerd.

Een ander negatief fenomeen is de toename van uitheemse rivierkreeften, die de poelen soms mishandelen en omwoelen zodat er nog maar weinig leven in te vinden is.

Positief was dit jaar dat een flink aantal poelen door onderhoudswerkzaamheden heel goed waren opgeknapt en sommige poelen door klimaatsverandering een periode hebben drooggestaan. Dit leverde meteen weer voortplanting van de kamsalamander op.

Diefdijk

In totaal werden in de poelen van het traject Diefdijk-west 1312 eitjes geteld en tijdens het tweede bezoek 355 kamsalamander larven gevangen.

Zouweboezem en Uiterwaard- en Polder Achthoven

Hier werden in totaal 407 eitjes aangetroffen en 27 kamsalamander larven gevangen

Uiteindelijk was 2021 voor de kamsalamander langs de Diefdijk een redelijk goed jaar.

Er zijn veel variabelen die het voortplantingssucces kunnen beïnvloeden, zoals bijvoorbeeld ganzenvraat, overmatige algengroei, of het droogvallen van poelen in voorgaande jaren.

Dat droogvallen leverde in een aantal poelen nu weer goede resultaten op omdat in die poelen de schadelijke stekelbaars was verdwenen. Daarnaast zijn ook een aantal poelen door onderhoudswerkzaamheden sterk verbeterd. Structureel onderhoud, uitbreiding van leefgebieden, ontsnippering en visloze voortplantingswateren hebben een gunstig effect op de opulatieomvang en het behoud van deze soort in Nederland.

De nieuwe poel (Poel Hoogzit genoemd) staat op de poelenkaart aangegeven als poel 26.

In de Zouweboezem en Polder Achthoven was 2021 juist een slecht voortplantingsjaar voor de kamsalamander. Er waren poelen te vroeg drooggevallen, of er was vis in aanwezig, met name in poel 9 en de nieuwste poel, poel 17. Het doorzicht was in een aantal poelen ook sterk verminderd, wat waarschijnlijk veroorzaakt werd door activiteiten van exotische rivierkreeften.

Ook moet gezegd worden dat de monitoring wegens tijdgebrek wat later is uitgevoerd dan in andere jaren, wat de aantallen licht negatief kan hebben beïnvloed.

Verder is in Bijlage een verslag van een bagger/graaf operatie in een ringsloot van de Zouweboezem weergegeven (van oktober 2020).

Diefdijk

Poel 1

Kamsalamander - 90 eitjes + 50 larven
 Kleine watersalamander - 95 larven
 Bruine kikker/Heikikker - 8 eiklommen en 200 larven
 Groene kikker complex - 80 larven + 3 ad.

Veel ganzenvraat in de watervegetatie, maar poel zag er verder zeer goed uit.

Poel 2

Kamsalamander - 3 eitjes + 17 larven
 Kleine watersalamander +15 larven
 Groene kikker complex - 20 larven
 Veel ganzenvraat in de watervegetatie, maar deze poel levert de laatste jaren weer kamsalamanders.

Poel 3

Kleine watersalamander - 1 eitje
 Bruine kikker/heikikker - 3 eiklommen
Tijdens de larvenronde niet te inventariseren wegens massale rietgroei.

Poel 4

Kamsalamander - 92 eitjes + 8 larven
 Kleine watersalamander - 2 eitjes + 2 ad. + 56 larven
 Groene kikker complex 4 larven

Poel 5

Kamsalamander - 55 eitjes + 1 ad. vr. + 3 larven
 Kleine watersalamander - 2 eitjes + 6 larven
 Bruine kikker/Heikikker - 8 eiklommen -
 Groene kikker complex - 60 larven
 Kroeskarper - 45 stuks
Ondanks visbezetting toch nog een paar kamsalamander larven

Poel 6 (a+b)

Heikikker 2 ad. roepend
Tijdens het tweede bezoek geen water aanwezig!

Poel 7

Kamsalamander -2 eitjes
 Kleine watersalamander - 7 eitjes
 Heikikker - 1 eiklomp
 Bruine kikker/Heikikker - 35 eiklommen
 Groene kikker complex - 74 larven
 Stekelbaars - 100 stuks

Poel 8

Is buiten de monitoring geplaatst.

Poel 9

Kamsalamander - 1 ad. vrouw + 1 ad. man + 369 eitjes + 17 larven

Kleine watersalamander - 1 ad. man + 21 larven

Groene kikker complex - 3 ad.

De kwaliteit van de waterkolom is niet best, de landhabitat is ruim voldoende.

Het vele ingevallen hout, watermunt en bitterzoet geeft de kamsalamander kennelijk moed om toch bijzonder veel eitjes in deze poel af te zetten. Het vangen van de larven is elk jaar weer een hachelijke zaak, gezien de ruige oeverbegroeiing en gevaarlijke bodem!

Poel 10

Kamsalamander - 1 eitje + 26 larven

Kleine watersalamander - 15 larven

In deze kleine poel troffen we een verdrongen, praktisch ontbonden reebok (6 ender) aan.

Poel 11

Kamsalamander - 79 eitjes + 53 larven

Bruine kikker/Heikikker - 24 eiklommen

Kleine watersalamander - 40 larven

Groene kikker complex - 1 ad. + 3 larven

Ook deze poel levert de laatste jaren weer kamsalamander larven op

Poel 12

Kamsalamander - 120 eitjes + 14 larven

Bruine kikker/Heikikker - 8 eiklommen

De gevangen larven waren allen bijzonder klein van stuk.

Dat kan verschillende oorzaken hebben.

In de buurt van de poel werden terrestrisch 2 ad. gewone pad en 2 ad. heikikker gezien.

Poel 13

Kamsalamander - 47 eitjes + 4 larven

Kleine watersalamander - 34 larven

Heikikker/Bruine kikker - 22 eiklommen

Groene kikker complex - 15 larven

Poel 14

Kamsalamander - 63 eitjes

Tijdens tweede bezoek stond de poel vrijwel droog en had een 100 % riet bedekking.

Daardoor geen waarnemingen van larven.

Poel 15

Kamsalamander - 5 larven

Kleine watersalamander - 50 larven

Groene kikker complex - 75 larven

Heikikker / Bruine kikker - 14 eiklommen + 150 larven

Tiendooorn.st.baars - 159 stuks

Poel 16 (kooitje)

Kamsalamander - 56 eitjes + 11 larven

Klein watersalamander - 1 ad. vrouwtje + 130 larven

Bruine kikker/Heikikker -2 eiklommen

Groene kikker complex - 200 larven

Poel is geweldig opgeknapt en heeft ondanks de aanwezige bagger een enorme voorruitgang geboekt!

Door de afwezigheid van ganzen en eenden is waterkwaliteit dusdanig verbeterd dat er weer wat waterplanten in zijn gaan groeien. Dit geeft ook meteen een gunstig effect op de amfibieënstand. Daarnaast werd er ook geen vis meer aangetroffen!

Poel 17

Kamsalamander - 117 eitjes + 1 larf

Kleine watersalamander - 2 ad + 2 larven

Groene kikker - 2 larven

Bruine kikker - 6 eiklommen

De poel is zeer goed opgeknapt. Vreemd is echter dat ten opzichte van het aantal kamsalamander eitjes er zo'n laag aantal larven werd aangetroffen. Ook de gebruikelijke aantallen bij de andere voorkomende soorten (groene kik. + kleine watersalamander) werden lang niet gehaald.

Mogelijk is dat bij een lage waterstand een hoge predatie druk heeft plaatsgevonden.

Poel 18

Heikikker/Bruine kikker - 4 eiklommen

Deze poel was tijdens het tweede bezoek door riet en ruijge onbereikbaar.

Poel 19

Kleine watersalamander - 65 larven

Heikikker/Bruine kikker - 6 eiklommen + 100 larven

Groene kikker complex - 40 ad. 260 larven

Poelkikker - 1 ad.

Bastaardkikker - 1 ad.

Poel 20

Kamsalamander - 61 eitjes + 37 larven

Kleine watersalamander - 18 larven

Bruine kikker/Heikikker - 25 eiklommen

Groene kikker - 125 larven

Veel ganzenvraat aangetroffen tijdens het eerste bezoek in het voorjaar.

Ook deze poel, voorheen de meest geslaagde poel langs de Diefdijk, is door renovatie sterk verbeterd en begint weer allure te krijgen.

Poel 21

Bruine kikker/Heikikker - 27 eiklommen

Groene kikker complex - 27 larven

Tiendorn.st.baars 45 stuks

Poel 22

Kamsalamander - 175 eitjes + 77 larven (groot en vet)

Kleine watersalamander - 1 eitje + 350 larven

Groene kikker complex - 700 larven

Poelkikker - 1 ad.

Bastaardkikker - 1 ad.

Ook al is deze poel nog vrij nieuw (derde jaar), hij ontwikkelt zich fantastisch met een hoge diversiteit aan planten in de waterkolom. De kraag om de poel en het dode hout er om heen doen ook hun werk. De score is evident.

Om deze poel in de juiste kwaliteit te houden zullen we een teveel aan oprukkende oeverplanten als grote lisdodde terug moeten zetten! Te laat weg halen geeft veel meer werk en kost veel tijd en energie.

Poel 23

Kleine watersalamander - 500 larven

Groene kikker complex - 25 larven

Deze kleine weilandpoel is langzaam maar zeker begroeid geraakt met o.a. kranwier, smalbladige fonteinkruiden, waterkers en egelskop. De kleine watersalamander doet het hier uitermate goed!

Poel 24

Geen eitjes aangetroffen

Deze poel is te gevaarlijk voor schepnet bemonstering!

Poel 25 (vinkenbaan)

Kamsalamander - 1 eitje

Kleine watersalamander - 7 eitjes + 60 larven

Heikikker/ Bruine kikker - 11 eiklommen + 500 larven

Groene kikker complex - 160 larven

Bastaardkikker - 1 ad.

Poel ziet er zeer goed uit.

Geen gestreepte rivierkreeften meer aangetroffen....(mogelijk door predatie van een bunzing of blauwe reiger verdwenen)

Wel het eerste eitje van een kamsalamander in deze nieuwe poel gevonden!

Poel 26. Hoogzit Diefdijk (op de overzichtskaart)

Deze vrij nieuwe poel is gelegen tussen de Diefdijk en Schoonrewoerd.

Hij ligt vanaf de dijk lopend via poel 12, ± 500 meter noord- oostwaarts.

In de buurt staat een hoogzit ten behoeve van de jacht.

Het volgende werd aangetroffen:

Kamsalamander - eitjes (onbekend aantal) + 31 larven

Kleine watersalamander - 6 ad. + 110 larven

Groene kikker complex - 17 stuks

Het is een fraaie poel, bezet met o.a. kranwier, fonteinkruidsoorten, riet en lisdodde.

Een prima kamsalamander poel!

Maar wegens de diepte erg gevoelig voor vis inbreng.

Vrijwel alle larven werden in een ondiepe, snel opwarmende oever gevangen!

De diepere zijde van deze grote poel wordt op twee meter geschat.

Uiterwaard Achthoven

Poel 1 (Arcades)

Geen eitjes aangetroffen

Poel 2 (slootpoel)

Geen eitjes aangetroffen

Poel 3 (grote rietpoel)

Geen eitjes aangetroffen

Poel 4 (bij eendenkooi de Zouwe)

Kleine watersalamander - 2 eitjes

Zouweboezem

Poel 5

Kamsalamander - 16 eitjes + 4 larven

Rivierkreeft - 1 stuks en daardoor schade aan de larven: afgeknipte staart

Poel 6

Kamsalamander - 21 eitjes + 4 larven

Kleine watersalamander - 1 ad

Rivierkreeft - 2 stuks en daardoor schade aan larven afgeknipte poot + staart

Poel 7

Kamsalamander - 120 eitjes + 12 larven

Schade door kreeften: afgeknipte poot + staart

Polder Achthoven

Poel 8 (hek)

Kamsalamander - 160 eitjes

Bij een tweede bezoek (larven) lag de poel droog

Poel 9

Kamsalamander - 66 eitjes + 7 larven

Kleine watersalamander - 2 larven

Bastaardkikker - 2 ad.

Heikikker - 1 eiklomp

Tiendoorn.st..baars - 150 stuks

Ook in deze poel rivierkreeft aangetroffen.

Poel 10

Kamsalamander - 17 eitjes

Poel 11

Geen eitjes aangetroffen

Poel 12

Kamsalamander - 2 eitjes

Poel 13

Geen eitjes aangetroffen

Poel 14

Kamsalamander - 5 eitjes

Poel 15

Geen eitjes aangetroffen

Poel 16

Geen eitjes aangetroffen

Algenbedekking 90 %

Poel 17 (nieuwste poel binnen het gebied)

Geen eitjes aangetroffen

Stekelbaars - 200 juvenielen

Bijlage: ondersteuning visfauna

Op verzoek van dhr. Garskamp hebben we op 12 en 13 oktober 2020 de baggerwerkzaamheden gevolgd in de ringsloot van de Zouweboezem Dit om zoveel mogelijk grote modderkruipers of andere soorten terug te kunnen zetten. De volgende soorten werden geteld:

Grote modderkruiper - 19 stuks
Schubkarper - 20 stuks
Spiegelkarper - 1 stuks
Kleine modderkruiper - 2 stuks
Zeelt - 43 stuks

Bosmuis - 1stuks
Dwergmuis - 1 stuks
Waterspitsmuis - 1 stuk
Woelrat - 2 stuks

Alle dieren behalve de woelratten en waterspitsmuis werden uit de modder gevisst. Van de dwergmuis zagen we eerst een fraai nestje voorbij drijven, een paar minuten later haalden we een dwergmuisje uit de bagger.

